

Gediz Deltası ve Balıkçılık

Doğa[®]
www.dogadernegi.org

S.S. ŞEMİKLER YALI

SU ÜRÜNLERİ KOOP

Région
PACA

Derdin ne dedi.
Şu karıncanın derdi dedim.
Ne kadar cesursun dedi.
Ölüm ve ben dostuz dedim.
Ne kadar yaşarsın dedi.
Verebildiğim kadar dedim.

Gediz Deltası ve Balıkçılık

© Doğa Derneği 2011, İzmir

Yayına Hazırlama

Esra Kartal, Halil Tatlı,
Engin Yılmaz, Yeşim Erbaşol, Yücel Sönmez

Fotoğraflar

Esen Dayıcık, Doğa Derneği Arşivi,
Melih Özbek, Mustafa Oğuz, Tamer Zeybek,

Kapak Fotoğrafı

Esen Dayıcık

Grafik Tasarım

Alp Serin

Doğa Derneği tarafından hazırlanan bu yayın, S.S. Mavişehir Balıkçılar Kooperatifi'nin ortaklığında, Tour du Valat Biyoloji İstasyonu ve PACA (Provence-Alpes-Cote d'Azur) Bölgesel Yönetim Birimi'nin desteğiyle hazırlanmıştır.

Balıkçı Kendini Balık Gibi Görmeli

Fotoğraf: Ömer Döndüren

Balıkçılık herkesin harcı değil. Hele kendini balık gibi görmeyenin hiç değil. Kendini balık gibi göreceksin ki hayvanın derdini bilip yumurtasını bıraktığı, beslendiği yerlerin değerini, daha üreme yetiştikliğine ulaşmayan balığın denizden koparılmayacağını billesin. Bunları bilen balıkçının rızık da hiç eksik olmaz. 30 senedir denizden bunları öğrendim. Benim gibi denizle yaşayanlar da bilir bunları.

S.S. Mavişehir Balıkçılar Kooperatifi olarak balığın hakkını korumanın, kendimizi de korumak olduğunu bilerek çalışıyoruz. Balık avlama kotalarını bilmeden balıkçılık yapanları, yasalardaki eksiklikleri, balıkçılık yaptığımız alanlardaki tehditlerin tümünü kooperatifin sorunu olarak görüyoruz.

İzmirli balıkçıların evi haline gelen İzmir Körfezi'ni besleyen Gediz Deltası'nın, balıkçılık için önemini İzmirlilerin bilmesinin gerekli olduğunu düşünüyoruz. Bu nedenle Doğa Derneği ile beraber hazırladığımız bu yayının yanı başımızdaki değerleri tanıtmak için araç olmasını diliyorum.

Halil Tatlı

S.S. Mavişehir Balıkçılar Kooperatifi Başkanı

Fotoğraf: Tamer Zeybek *Karabataklar*

Doğa Derneği, Türkiye'deki 305 Önemli Doğa Alanı'nı öncelikli çalışma alanı olarak belirlemiştir. Dernek, kurulduğu 2002 yılından bu yana Gediz Deltası'nda kamu kurumları, üniversite, sivil toplum kuruluşu ve yöre insanlarıyla araştırma, eğitim, tanıtım ve koruma çalışmaları için birlikte hareket etmektedir.

Doğa Derneği, 2007 yılından itibaren yürüttüğü çalışmaları, Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından hazırlanan ve Derneğin hazırlıklarına katkı verdiği Gediz Deltası Yönetim Planı kapsamında sürdürmektedir.

Doğa Derneği, Gediz Deltası'nda yaptığı çalışmalarla insan faaliyetleri ve buradaki doğal yaşamın birbiri ile ilişkisine dikkat çekmeyi hedefliyor. Bu çalışma, deltanın bekçileri olan balıkçıların ve deltanın sorunlarına dikkat çekmek üzere Doğa Derneği tarafından hazırlanmıştır.

Gediz Deltası ve Balıkçılık kitapçığı, İzmir Körfezi'nde yapılan balıkçılığın Gediz Deltası ile ilişkisini ve balıkçıların doğa bilgisini paylaşmak üzere Mavişehir Balıkçı Kooperatifi üyelerinin bilgi ve görüşleriyle oluşmuştur.

Çalışma boyunca farklı yöntemler kullanan balıkçılarla görüşülmüştür. Böylece karidescilik, midyecilik, ağ balıkçılığı, paragat, balık yemciliği yapan balıkçıların denizle ilişkisi ve yaşadığı sorunlar araştırılmıştır.

Çalışmaya katkı veren Mavişehir Balıkçı Kooperatifi Başkanı Halil Tatlı'ya, kooperatif çalışanlarına ve üyesi olan balıkçılara, Hakan Yılmazyerli, Esen Dayıcık'a, Sports International'a teşekkürü borç biliriz.

Gediz Deltası Önemli Doğa Alanı

Fotoğraf: Mustafa Oğuz

Gediz Deltası, tuz üretimi ile Türkiye'deki deniz tuzu ihtiyacının önemli bir bölümünü karşılamaktadır.

Türkiye'deki 13 Ramsar Alanı'ndan biri olan Gediz Deltası, doğal ve arkeolojik SİT dereceleriyle yasal olarak koruma altındadır. Bunlarla beraber Doğa Derneği'nin farklı disiplinlerden uzmanlarla beraber hazırladığı Önemli Doğa Alanları envanter çalışmasına göre Türkiye'deki 305 Önemli Doğa Alanı'ndan biridir.

İzmir Körfezi'nin kuzeyindeki Gediz Deltası, 401 km uzunluğundaki Gediz Nehri'nin yedi kere yatak değiştirmesiyle şekillenmiştir. Gediz Deltası, dalyanlar, tepeler, tuzlu bataklıklar, ıslak çayırlar ve sazlıklardan oluşan farklı yaşam alanlarına sahiptir.

Pamuk ve buğday başta olmak üzere birçok tarım ürününün yetiştiği alanlardır. Bu nedenle tarım başta gelen geçim kaynaklarındandır. Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık diğer bir önemli geçim kaynağıdır. Denize olan yakınlık, bölge insanı için balıkçılığı hobi ve gelir kaynağı yapmıştır.

Biyolojik Zenginlik

Gediz Deltası'nın sahip olduğu yaşam alanları; azmaklar ve dalyanlar, tuzlalar, tatlı su bataklıkları, tuzcul bataklıklar tuzcul çayırlar, geçici sulak çayırlar, nehir yatakları, alüvyon adacıkları, tarım alanları, ve makiliklerdir. Doğal yaşam alanlarının çeşitliliği, deltada yaşayan canlı türleri açısından çeşitliliğin artmasına neden olmuştur.

Fotoğraf: Melih Özbek *Küçük Kerkenez*

Deltada görülen 288 kuş türünden 29'unun varlığı, Gediz Deltası için Önemli Kuş Alanı kriterini sağlamaktadır. Nesli tehlikede olan türlerden, tepeli pelikan (*Pelecanus crispus*), flamingo (*Phoenicopterus roseus*), küçük kerkenez (*Falco naumanni*), mahmuzlu kızkuşu (*Vanellus spinosus*), karagagalı sumru (*Sterna sandvicensis*), uzunbacak (*Himantopus himantopus*), kılıçgaga (*Recurvirostra avosetta*) Delta'da görülen kuş türlerindendir.

Fotoğraf: Tamer Zeybek *Flamingolar*

Gediz Deltası ve Tuz Gölü Türkiye'de flamingoların üredikleri iki önemli alandır. Bu iki alanda her yıl kolonilerde bulunan flamingo sayısı, göç hareketleri ve davranışları düzenli olarak araştırılmaktadır. Gediz Deltası'nda karadan yapılan gözlemlerde flamingo koloni büyüklüğünün 6.000 ila 11.000 çift arasında değiştiği belirlenmiştir.

Farklı sürüngen, memeli, çift yaşamlı ve bitki türleri Gediz Deltası'nın biyolojik çeşitliliğinin parçalarıdır. Türkiye sahillerinde üreyen iki kaplumbağa türünden olan *Caretta caretta* türü kaplumbağa, deltanın batısındaki kıyılarda görülmektedir. Porsuk (*Meles meles*), yaban domuzu (*Sus scrofa*) tilki (*Vulpes vulpes*), saz kedisi (*Felis chaus*) Çakal (*Canis aureus*), yaban kedisi (*Felis sylvestris*) memeli türleri Delta'da yaşayan memeli türleridir.

İçsu balıkları için de önemli alanda, Türkiye'ye endemik olan *Ladigesocypris irideus* içsu balığı koruma öncelikli türlerdendir.

Dalyanlar balıkçılık, kuş gözlemi, günübirlik geziler için tercih edilmektedir.

Dalyan, körfez ve koyların göl halini alan bölümüdür. Buraya dökülen dereler nedeniyle tuzluluk oranı denize oranla daha düşüktür. Dalyanlar kendine özgü tuzluluk, sıcaklık ve su derinliği nedeniyle balıkların üremesi için verimli alanlardır.

Dalyanların sağlıklı olması İzmir Körfezi'ndeki balıkçılığı da olumlu yönde etkilemektedir.

Gediz Deltası'ndaki Dalyanlar

Kırsız Dalyanı

Dalyan, körfez ve koyların göl halini alan bölümüdür. Buraya dökülen dereler nedeniyle tuzluluk oranı denize oranla daha düşüktür. Dalyanlar kendine özgü tuzluluk, sıcaklık ve su derinliği nedeniyle balıkların üremesi için verimli alanlardır.

Dalyanların sağlıklı olması İzmir Körfezi'ndeki balıkçılığı da olumlu yönde etkilemektedir.

Fotoğraf: Tamer Zeybek *Tepeli Pelikan*

Dalyanlardaki adacıklarda nesli tehlike-
de olan tepeli pelikan (*Pelecanus cris-
pus*) yanı sıra hazar sumrusu (*Sterna
caspia*), küçük sumru (*Sterna albifrons*)
ve gümüş martı (*Larus cachinnans*) yuva yapmaktadır.
Bununla birlikte dalyanlar, flamingo başta olmak
üzere farklı türlerden su kuşları için geceleme ve bes-
lenme alanıdır. Homa Dalyanı kıyıları, Türkiye'nin
Akdeniz sahillerinde üreyen deniz kaplumbağası
Caretta caretta için kışlama alanıdır.

Homa Dalyanı'nda yapılan araştırmalarla 17 tür ba-
lığın burada yaşadığı belirlenmiştir.

Rağıppaşa Dalyanı, İzmir Körfezi'nin açık de-
nizle bağlantısını kestiği ve çevreye olumsuz etki
verdiği gerekçeleriyle mahkeme tarafından yıkım
kararı verilmiştir. Bu nedenle dalyan, 2000 yılında
yıkılmıştır.

Fotoğraf: Esen Dayıcık

Balıkçılar, ağlarından çıkan balıkla-
rı teknelerinin etrafında toplanan
'Tepeli pelikan, karabatak, martı
ve kedilerle paylaşıyor

Balıkçıların Doğa Bilgisi

Fotoğraf: Esen Dayıcık

Rüzgâr ve gelgit, balıkların hareketlerini etkilediği gibi balıkçıların denize çıkacağı günleri ve yerleri de belirliyor.

Fotoğraf: Esen Dayıcık

Karabatak ve martıların dönerek uçup yükselmesi rüzgârlı havanın yaklaştığını haber veriyor.

Fotoğraf: Mustafa Oğuz

Lodos rüzgârının estiği havalarda balıklar denizden kıyıya doğru yaklaşır.

Fotoğraf: Esen Dayıcık

Paragat, ip ya da misinaya bağlı kancanın olduğu ve her misinin birbirine bağlı oldu balıkçılık takımı. Paragat, Yunanlı bir kadın balıkçı tarafından bulundu. Poyraz rüzgârıyla hava soğuyor ve balıklar açıkta bir arada durma eğiliminde oluyor.

Fotoğraf: Esen Dayıcık

Rüzgârın olmadığı günler “hava limanlık” olarak tanımlanıyor.

Mezat ile sabahları erken saatte açık arttırmayla balık satışı yapılıyor.

Fotoğraf: Esen Dayıcık

Rüzgârın çok sert esip aniden durması, balıkçılar için “deniz yattı” ya da “hava yattı” olarak adlandırılıyor.

Fotoğraf: Esen Dayıcık - *Tepeli Pelikan*

Yunuslar kıyıya yakın yüzüp zıplamaya başladığında hava sert poyraz yapıyor.

Fotoğraf: Esen Dayıcık

Kış aylarında aquadis denen kabuklular İzmir Körfezi'nin kıyılarından toplanıyor. Toplanan aquadisler elekten geçiriliyor. Böylece elekten geçen küçük aquadisler yeniden denize bırakılıyor, bu “ekim” olarak adlandırılıyor.

Fotoğraf: Esen Dayıcık

Havanın aşırı soğumasıyla bazı balık türlerinin dipte kendini kuma gömmesi, “balık çamura yattı” olarak adlandırılıyor.

Balıkçılıkla İlgili Sorunlar

Balıkçılıkla ilgili yasal düzenlemelerin Milli Savunma Bakanlığı, Dış İşleri Müsteşarlığı ve Tarım Bakanlığı tarafından yürütülmesi balıkçılar için kuralların uygulanmasını zorlaştırıyor.

Fotoğraf: Esen Dayıkcı

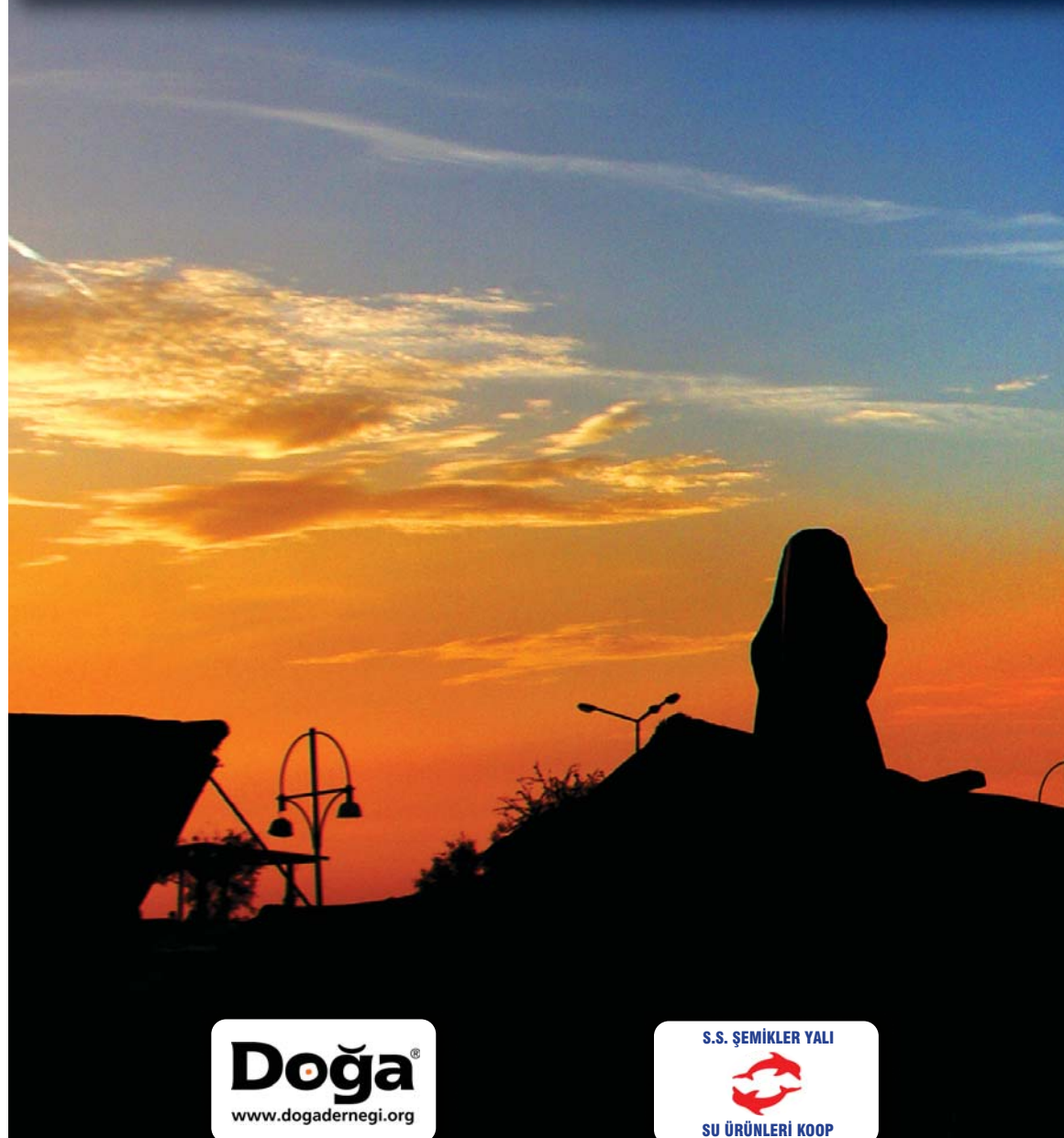
Fotoğraf: Esen Dayıcık

Bazı türler için belirlenen yasal boyutların az olması ve balıkların yasal boyutlarının altında yavruyken avlanması balık verimliliğinin ve balıkçılar için ekonomik gelirin azalmasına neden oluyor.

Ciğli Atıksu Arıtma Tesisi ve sanayi kuruluşlarının atıklarını denize vermeleri **balıkların üreme ve beslenme alanlarının daralmasına neden oluyor.**

Gediz Nehri üzerine yapılan baraj, regülatör ve sulama yapıları nehrin su rejiminin bozulması ve debisinin düşmesine neden olmaktadır. Bu da dal-yanlarda kıyı erozyonuna ve dalyanların denizden gelen sedimanla sığlaşmasına neden olmuştur. 1964 ve 2000 yılları arasında Kırdenez ve Çilazmak Dalyanları kıyı erozyonu nedeniyle tamamen karasal yapıdayken parçalı, kopuk adacıklar haline gelmişlerdir. Homa Dalyanı da aynı sebeplerle 2009 yılından bu yana erozyona uğramaktadır.

Doğa[®]
www.dogadernegi.org

S.S. ŞEMİKLER YALI

SU ÜRÜNLERİ KOOP

Ankara Merkez Ofis
Hürriyet Cad. No: 43/12
Dikmen, Ankara
Tel: 0312 481 25 45 Faks: 0312 481 25 09

2038 Sokak No:28
Mavişehir Karşıyaka,
İzmir